

SAMOEVALVACIJSKO POROČILO
OSNOVNE ŠOLE PIVKA
ZA ŠOLSKO LETO
2023/2024

junij, 2024

1 PREDSTAVITEV ŠOLE IN ŠOLSKEGA OKOLIŠA

1.1 Osnovni podatki

Osnovna šola Pivka, Prečna ulica 3, Pivka

Osnovno šolo Pivka sestavljajo matična šola, podružnična šola v Šmihelu ter enoti vrtca Mavrica in Vetrnica.

Podatki o ustanovitelju

Ustanovitelj šole je Občina Pivka.

Ravnateljica: mag. Nadja Černetič

Pomočnik ravnateljice: Bruno Šincek

Šolski okoliš: Pivka, Petelinje, Selce, Gradec, Slovenska vas, Trnje, Klenik, Palčje, Juršče, Parje, Drskovče, Zagorje, Šilentabor, Kal, Šmihel, Narin, Velika in Mala Pristavo, Nadanje selo

PODRUŽNIČNA ŠOLA ŠMIHEL

Šmihel 30, 6257 Pivka

Vodja podružnice: Kristina Rojc

VRTEC PRI OSNOVNI ŠOLI

Pomočnica ravnateljice: Klara Gardelin

Enota Mavrica

Pot na Orlek 2, 6257 Pivka

Enota Vetrnica

Prečna ulica 5, 6257 Pivka

1.2 Vizija in vrednote šole

Vizija

»Uspeh naše šole temelji na zagotavljanju varnosti in dobrega počutja vseh udeležencev. Prizadevamo si za sožitje med znanjem, spoštovanjem ljudi in narave ter odgovornostjo.«

Vrednote

ZNANJE, ki je zelo pomembno, saj moramo učence pripraviti za nadaljnje izobraževanje in življenje, da bodo lahko čim bolj samostojno in samozavestno šli novim izzivom naproti.

SPOŠTOVANJE je pogoj za uspešnost pri doseganju naših ciljev, zato smo strpni drug do drugega, upoštevamo in sprejemamo drugačnost ter se medsebojno vzpodbujamo. Prav tako je pomemben odgovoren in spoštljiv odnos do narave oz. okolja.

ODGOVORNOST, ki jo izkazujejo učenci z izpolnjevanjem svojih dolžnosti in upoštevanjem šolskega reda; učitelji s svojo strokovnostjo, ustvarjalnostjo in doslednostjo ter omogočanjem zdravega okolja ter starši s svojo skrbnostjo, sodelovanjem s šolo in vzpodbujanjem otroka ter spremljanjem njegovega razvoja.

VARNOST, ki jo šola zagotavlja tako učencem kot delavcem šole, z različnimi aktivnostmi na različnih področjih: zdravstveno in zobozdravstveno varstvo učencev, zdravstveno varstvo delavcev, prometna varnost, varnost pri delu, upoštevanje zakonskih predpisov, hišnega reda in šolskih pravil.

1.3 Poslanstvo

Poslanstvo šole je graditi vedoželjne in odgovorne mladostnike v strpnem medsebojnem sodelovanju vseh vključenih.

Učence želimo vključiti v vzgojno-izobraževalni sistem tako, da bodo aktivno pridobivali znanje, veščine, spretnosti v skladu s svojimi sposobnostmi in interesi ter oblikovali vrednostni sistem, ki jim bo omogočal ustvarjalno življenje v naši družbi. Te cilje uresničujemo s sodelovanjem učencev, učiteljev, staršev, lokalne skupnosti in strokovnih institucij.

2 UVOD

Naša šola se že vrsto let trudi, da se učenci v šoli počutijo varne in, da imajo spodbudno učno okolje. Veliko pozornost smo namenili medvrstniškemu nasilju, ki je, tako kot na ostalih šolah, tudi na naši, v porastu. Zato smo v šolskem letu 2023/2024 naredili s tega področja samoevalvacijo, katerih izsledke bomo predstavili v nadaljevanju.

2.1 Opredelitev samoevalvacije

Prevladujoči mehanizem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti učiteljevega in vzgojiteljevega dela, šole in vrtca ter šolskega sistema v sodobnem svetu je samoevalvacija, saj vemo, da sta razvoj in izboljševanje šol in vrtcev uspešnejša z internimi procesi kot zunanjim pritiskom in nadzorom (Koren in drugi 2011, 33).

Formalno pravno Sistem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju slovenskega šolstva splošno opredeli Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07 in 36/08), ki v 48. in 49. členu ravnatelju naloži dolžnost upravljati in zagotavljati kakovost. Zakon kot vrsto naložene evalvacije opredeli samoevalvacijo. Tako so vodstva dolžna opraviti letno poročilo o samoevalvaciji šole oz. vrtca, ki mora biti sprejeto na svetu šole ali vrtca.

Raziskave kažejo, da je najpomembnejša vrednost samoevalvacije spodbujane sodelovanja med zaposlenimi, dialog med sodelavci in z ravnatelji ter razprava o tem, kaj je res pomembno za dobro delovanje vrtca oz. šole. S samoevalvacijo šole lahko stalno spremljajo izboljševanje svojih šibkih točk pa tudi informirajo druge o kakovosti svojega dela. S tem oblikujejo svojo lastno identiteto in podpirajo svojo profesionalno avtonomnost (Cencič 2011, 69).

Samoevalvacija torej omogoča, da šola ali vrtec sama opredelita, katera področja izobraževanja so zanju pomembna in kako jih bosta spremljala in evalvirala. Za samoevalvacijo je značilno, da jo opravijo tisti, ki so program pripravili in ga tudi izvajajo. Temeljni namen samoevalvacije je notranji nadzor kakovosti lastnega delovanja ter izboljšanje programa. Poglavitna prednost samoevalvacije je možnost za sprotno odstranjevanje ugotovljenih pomanjkljivosti programa in hitrejša ter uspešnejša priprava sprememb (Plestenjak in Cenčič 1999, v Vogrinc in Podgornik 2012, 5-6).

2.2 Samoevalvacija o medvrstniškem nasilju na OŠ Pivka

2.2.1 Samoevalvacija na ravni šole

Področje samoevalvacije v šolskem letu 2023/24 je bilo MEDVRSTNIŠKO NASILJE.

Članice Samoevalvacijskega tima smo preko spletne aplikacije 1ka.si pripravile anketo z naslovom Medvrstniško nasilje (po dogovoru prirejeno po vprašalniku o medvrstniškem nasilju na OŠ Prestranek). Oblikovana sta bila dva vprašalnika, in sicer za učence od 2. do 3. razreda in za učence od 4. do 8. razreda. Vsi sodelujoči so anketo reševali prek spleta na šolskih tablicah. Mlajšim učencem so pomoč pri reševanju nudile učiteljice, svetovalna delavka in specialna pedagoginja.

Skušali smo raziskati, ali se na šoli dogaja nasilje, katere vrste nasilja so učenci že videli ali doživeli na lastni koži, kje se najpogosteje dogaja, kako se nanj odzovejo učenci. Vprašanja so bila zastavljena tako, da smo lahko dobili vpogled v vse vrste nasilja, ki naj bi se dogajale: fizično, psihično, verbalno, spolno in spletno nasilje.

Pri starejših učencih (od 4. do 8. razreda) se je nekaj vprašanj dotikalo tudi uporabe mobilnih telefonov in interneta, saj smo želeli ugotoviti, koliko časa dnevno prebijejo v družbi digitalnih naprav.

Anketo je izpolnilo 73 učencev 2. in 3. razreda in 171 učencev od 4. do 8. razreda.

Samoevalvacijsko poročilo je pripravljeno na podlagi analize odgovorov na anketne vprašalnike.

2.2.2. Strnjeni rezultati ankete pri mlajših učencih

Pri mlajših učencih (2. in 3. razred) se največ nasilja dogaja v razredih. Med 70 in 80 % učencev je povedalo, da so nasilje v šoli že zaznali, kar kaže na to, da je problematika nasilja v šoli velika. Izkazalo se je, da se izvajajo različne oblike nasilja, največ fizičnega, pa tudi psihičnega, ko se otroku vrstniki posmehujejo, ga izločajo iz skupine, pojavljajo se tudi verbalne oblike nasilja, ko otroka žalijo ali mu grozijo.

Ko učenci zaznajo, da nekdo nad nekom izvaja nasilje (več kot 70 % učencev je povedalo, da so izvajanje nasilja že videli), se je izkazalo, da pogosto (30%) tega nikomur ne povedo, četrtnina primerov je zaupala učiteljem, nekaj manj pa staršem.

Ko so sami žrtev nasilja, v 66 % to povedo, najpogosteje učiteljem oz. staršem. Najbolj pogosto so bili žrtev posmehovanja, izločanja iz skupine, žaljivk (vse v več kot 60 %), veliko učencev pa je povedalo, da so bili žrtev fizičnega nasilja, v smislu namerne porivanja in spotikanja (64 %).

Ko so učenci sami v vlogi nasilneža, se to najbolj pogosto kaže kot izločanje učencev iz skupine (31 %), posmehovanje, prav tako pa pogosto uporabijo fizično nasilje in nekoga udarijo, brcnejo (25 %), porinejo ali namerno spotaknejo.

Iz odgovorov smo dobili tudi vpogled v spolno nasilje. Ugotovili smo, da je večina učencev že občutila sram ali nelagodje, ko je nekdo govoril o njihovem telesu, 23 % jih je priznalo, da so že doživeli, da se jih je nekdo dotikal na način, da jim je bilo neprijetno, 9 % pa jih je povedalo, da so morali z nekom gledati filme oz. posnetke, v katerih so bile gole osebe in so se zato počutili neprijetno. V večini primerov se je izkazalo, da je učencem o tem neprijetno govoriti, zato takšnih primerov v kar 78 % niso nikomur povedali.

2.2.3 Strnjeni rezultati ankete pri starejših učencih

Učenci od 4. do 8. razreda se z nasiljem najbolj pogosto srečajo med odmori na hodnikih (51 %), manj pa zunaj šole, npr. na igriščih ali na avtobusni postaji, v razredih, na straniščih.

Najbolj pogosto so učenci videli naslednje vrste nasilja (navedene so po vrsti od najbolj pogosto do najmanj pogosto videnih):

1. udarci ali brce
2. namerno spotikanje in porivanje
3. posmehovanje
4. žaljenje, grdo govorjenje o drugih v javnosti
5. uporabe žaljivih vzdevkov
6. jemanje stvari
7. izrekanje kletvic
8. uničevanje stvari drugega učenca

Izkazalo se je, da je očitno najbolj vidno prav fizično nasilje, da pa je psihično in verbalno nasilje manj vidno, kar pa ne pomeni, da se ne dogaja.

Izkazalo se je tudi, da učenci o zaznanem nasilju v 47 % to nekomu povedo, najbolj pogosto staršem in prijateljem. Učiteljem povedo le v 12 %, kar morebiti kaže na to, da učenci menijo, da učitelji ne bodo ustrezno ukrepali, morebiti pa se bojijo, da bodo učitelji ukrepali in da bodo učenci, ki so o nasilju povedali, sami zaradi maščevanja postali žrtev nasilja s strani morebitnega nasilneža.

Na vprašanje, ali so bili tudi sami že kdaj žrtev nasilja, se je izkazalo, da 55 % učencev ni doživelo medvrstniškega nasilja.

Ko smo učence povprašali, katero je bilo najbolj pogosto doživeto nasilje, smo dobili naslednje odgovore (navedeni so po vrsti od najbolj pogosto do najmanj pogosto doživetih):

1. grdo govorjenje v javnosti, posmehovanje, klicanje z žaljivim vzdevkom
2. namerno porivanje, spotikanje, brcanje, udarci
3. izločitev iz skupine
4. poškodovanje stvari, jemanje stvari
5. grožnje
6. spletno nasilje

Učence smo povprašali tudi o tem, ali so sami izvajali nasilje ter katero vrsto nasilja. Večina učencev (70 – 90 %) je odgovorila, da nasilja ne izvaja, tisti, ki ga izvajajo, pa so priznali, da se najbolj pogosti posmehujejo sošolcu, ga opravljajo (20 % učencev je priznalo, da izvajajo takšno obliko nasilja). Na drugem mestu po pogostosti izvajanja nasilja je spotikanje, porivanje, udarci, izločanje iz skupine (12 % učencev je priznalo, da takšno obliko nasilja izvajajo precej pogosto – 1 x do 2x tedensko).

78 % učencev je povedalo, da spolnega nasilja niso doživeli, jih pa je 10 % priznalo, da so ga doživeli, kar je kar velika številka. O doživetem spolnem nasilju najbolj pogosto nikomur ne povedo (kar 65 % tistih, ki so to obliko nasilja doživeli, o tem z nikomer ne spregovori). Delež povzročiteljev spolnega nasilja s strani vrstnikov je 7 %, s strani odraslih oseb pa 4 %. Izkazalo se

je, da je med učenci, ki so že bili žrtev spolnega nasilja, največ takšnih, ki so doživeli fizično spolno nasilje (9%), manjši delež pa je bil učencev, ki so doživeli verbalno oz. vizualno spolno nasilje.

V anketi smo skušali raziskati tudi spletno nasilje. Večina učencev ni doživela spletnega nasilja, 17 % učencev pa ga je že doživelo. Predvsem je bilo spletno nasilje v obliki žaljivih sms-ov, ki so jih učenci prejeli, nekaj učencev pa je doživelo nasilje tudi tako, da so jih izločili iz neke spletne skupine ter o njih preko spleta grdo govorili z drugimi v skupini.

Na vprašanje, ali so učenci kdaj sami izvajali spletno nasilje, je pritrdilno odgovorilo 2 % učencev, velika večina pa pravi, da takšne oblike nasilja ne izvajajo.

V anketnem vprašalniku smo nekaj vprašanj namenili tudi uporabi digitalne tehnologije.

Ko smo učence povprašali o urah uporabe mobilnega telefona, jih je največ odgovorilo, da mobilni telefon uporabljajo 1-2 uri dnevno, veliko (20 % učencev) pa je povedalo, da telefon uporabljajo več kot 4 ure dnevno.

Računalnik uporabljajo v večini primerov do eno uro dnevno (35 %), več kot 4 ure dnevno pa računalnik uporablja 7 % učencev.

Pred TV ekrani večinoma preživijo do 1 uro dnevno (39 %), več kot 4 ure pa televizijo uporablja 6 % učencev.

Učence smo povprašali tudi, za katere namene uporabljajo internet. Večina učencev (69 %) internet uporablja za gledanje raznih posnetkov, serij, filmov, veliko učencev internet uporablja za igranje spletnih iger (60 %) oz. 58 % za pogovarjanje s prijatelji preko različnih aplikacij (Messenger, Viber, Snapchat). Manj učencev internet uporablja za uporabo Facebooka ali Instagrama (24 %) ali za branje novic ali za branje raznih zanimivih tem (21 %).

Učence smo vprašali tudi, za katere namene večinoma uporabljajo računalnik ali tablični računalnik (največ za gledanje filmov, serij, igranje računalniških iger oz. za šolsko rabo), za katere namene pa mobilni telefon (klicanje in pošiljanje sporočil in igranje iger). Veliko učencev telefon uporablja tudi za uporabo spleta ali socialnih omrežij.

2.2.4 Ugotovitve

Glede na rezultate ankete, ki smo jo izvedli na šoli, lahko izpostavimo ključne točke, na katere moramo biti pozorni.

- Imamo kar visoko stopnjo zaznavanja nasilja, saj je kar 70 % mlajših učencev zaznalo nasilje v šoli. Podobno visoke odstotke zaznavanja nasilja so pokazali tudi starejši učenci.
- Najbolj pogosto zaznane oblike nasilja so fizične (udarci, brce, spotikanje) ter psihične in verbalne (posmehovanje, žaljenje). To kaže, da je fizično nasilje najbolj opazno, medtem ko so psihične in verbalne oblike manj opazne, vendar prav tako prisotne.
- Ugotovitve so pokazale tudi, da velik delež učencev, ki so priča nasilju ali so sami žrtve, tega nikomur ne pove.
- Samo 12 % starejših učencev o nasilju obvesti učitelje, kar kaže na pomanjkanje zaupanja v šolski sistem ali pa morebiti na strah pred posledicami, kot je maščevanje nasilneža.
- Zaskrbljujoči so podatki, ki jih je razkrila anketa. 23 % mlajših učencev je že doživelo neprijeten dotik, 9 % pa je bilo prisiljenih gledati neprimerne vsebine. Kljub temu 78 %

učencev o teh izkušnjah nikomur ne pove, kar kaže na globoko stigmo in nepripravljenost za razpravljanje o spolnem nasilju.

- Enako velik odstotek je med starejšimi učenci, tu jih namreč kar 10 % pravi, da so že doživeli neko obliko spolnega nasilja, 65 % pa jih o tem z nikomer ne spregovori.
- Pomembno je, da šola vzpostavi neke varne kanale, kjer bi učenci lahko brez strahu poročali o spolnem nasilju (npr. zaupni svetovalci v svetovalni službi ali med učitelji, ki bi bili izobraženi in pristojni za to občutljivo področje, anonimne škatle za prijavo nasilja, izobraževalne delavnice za učence, povezovanje z drugimi institucijami...). Zagotoviti moramo, da bodo učenci vedeli, da bodo obravnavani diskretno, brez posledične pogoste stigmatizacije ter da bodo vedeli, da bo prijava spolnega nasilja obravnavana učinkovito.
- Zelo je razširjeno tudi spletno nasilje, saj je kar 17 % učencev že doživelo spletno nasilje, večinoma v obliki žaljivih sporočil ali izključevanja iz spletnih skupin. Ta podatek kaže na potrebo po stalnem in kontinuiranem vsakoletnem izobraževanju učencev o varni uporabi spleta. Prav tako morajo učenci redno pridobivati znanja o tem, kako se zaščititi pred spletnim nasiljem.
- Rezultati ankete o uporabi digitalnih naprav so pokazali, da kar 20 % učencev uporablja mobilni telefon več kot 4 ure dnevno, kar je zaskrbljujoče, saj prekomerne uporabe naprav negativno vplivajo tako na mentalno kot tudi na fizično zdravje otrok in mladostnikov. Učenci večino časa na spletu preživijo z gledanjem posnetkov in igranjem spletnih iger. Učence moramo usmerjati k bolj produktivnim in izobraževalnim vsebinam ter učencem omogočiti bolj zdrav odnos do tehnologije.

(op. Določen delež učencev mogoče vprašanj ni dobro razumel in možno je, da rezultati niso popolnoma relevantni. Kljub temu pa vsaj približno dajejo vpogled v realno stanje.)

3 ZAKLJUČEK IN PREDLOGI ZA PRIHODNOST

Nasilje je torej v šolskem okolju prisotno in zahteva takojšnjo pozornost.

Pravilniki so jasno napisani, potrebno pa je stalno ozaveščanje, izobraževanje tako učencev, staršev kot tudi učiteljev. Vzpostaviti moramo varne kanale, preko katerih bodo učenci lahko sporočali o različnih oblikah nasilja, šola pa mora, ko je o nekem nasilju obveščena, takoj ukrepati.

Zagotavljati moramo **varno in spodbudno učno okolje**, v katerem se bodo pravi vsi deležniki učnega procesa počutili varne, slišane, sprejete. Spodbujati moramo sodelovanje, medsebojno spoštovanje, empatijo.

Priporočljivo bi bilo uvesti programe mediacije, da bi se učenci učili mirno reševati spore.

Ravno tako je potrebno učence stalno in kontinuirano ozaveščati in izobraževati o varni in zdravi uporabi digitalne tehnologije.

Poročilo so pripravile članice Samoevalvacijskega tima in ravnateljica mag. Nadja Černetič.

